

RYŌ
KAN

”

**Ellibegőben
mutatja minden levél:
színét s fonákját.**

”

44

haiku

RYŌ
KAN

44
haiku

Fordította
Terebess Gábor

Az eredeti japán szöveget gondozta
és a magyar fordítást lektorálta
Racskó Ferenc

A japán zen költő,

Ryōkan, három dolgot ki nem állhatott: a költők versét, a szépírók ecsetvonását és a szakácsok főztjét. Kolduló körútjain leleállt a gyerekekkel labdázni, bújócskázni – önfeledtebben és komolyabban játszott mindnyájuknál...

Soha nem akart felnőtté válni, mesterséget tanulni, inkább vállalta az otthontalanságot, a nincstelenséget, az egyedüllétet – ezt megtehetette, mint zen buddhista remete, anélkül, hogy bolondnak nézték volna, bár nem lehet véletlen, hogy úgy hívta magát: Taigu „a Nagy Balga”.

Tavaly decemberben egy párizsi antikváriusnál kezembe akadt kétnyelvű haiku kötete,* és már útközben elkezdtem fordítgatni névjegyek hátára, újságok szélére. Ez kerekedett belőle.

Azt hiszem, Ryōkan mindig is legkedvesebb japán költőm marad, őszinte, egyszerű, ellenséges érzelmektől mentes hangja („A világgal úgy vagyok, hogy se velem, se ellene.”) felejthetetlen élmény, ráadásul ugyanahhoz a Sőtő zen felekezethez tartozott, amelynek

szerzetesei között én is éltem és tanultam valamikor Japánban.

Budapest, 1998. március 24.

Terebess Gábor

* *Les 99 haiku de Ryōkan*, tr. Joan Titus-Carmel, Verdier, Lagrasse, 1989.

Ryōkantól a legismertebb szakértők szerint: 99 (Kawaguchi Seitei), 102 (Tōgō Toyoharu), illetve 113 (Tanikawa Toshirō) hiteles haiku maradt fenn.

Magyarra Kosztolányi Dezső fordította le leghíresebb haikuját, de ez nem szerepel *Kínai és japán versek* c. kötetében:

*Kifosztva áll szegény lakom,
de a rabló a holdsugárt
meghagyta itt az ablakon.*

Hosszabb verseiből Faludy György *Test és lélek* (Magyar Világ, Budapest, 1988.) és Rácz István *Fényes Telihold* (Kozmosz Könyvek, Budapest, 1988.) c. kötetében találhatunk néhányat.

Kiadónk gondozásában várható Oravecz Imre Ryōkan-kötete: *Ablakban feledett hold*.

A verseket a japán olvasat kezdő szavai szerint szedtük ábécé-rendbe, elkerülendő a hagyományos öt évszakba sorolás önkényét.

秋
ひ
より
せ
む
羽
す
ゝ
め
の
は
を
と
か
な

akihiyori
senbasuzume no
haoto kana

7

Tiszta őszi ég –
verébseregek szárnyat
csattogatnak.

ake mado no
mukashí o shinobu
sugure yume

あけ窓のおかしをしのふすくれ夢

8

Ablakom tárva.
Bedől a múlt, visszatér:
álmodni se kell.

雨
も
り
や
ま
た
寝
る
と
こ
の
さ
む
さ
か
な

amamori ya
mata nerutoko no
samusa kana

9

Lyukas a tető:
ázott ágyamban hálok,
mint jégveremben.

araike ya
kawazu tobikomu
oto mo nashi

新
い
け
や
か
は
つ
と
ひ
こ
お
音
も
な
し

10

Hallgat az új tó.
Ugorhat béka belé
vize se csobban.

い
き
せ
き
と
し
り
て
來
る
や
鰯
う
り
ikiseki to
noborite kuru ya
iwashi uri

11

Megizzadt, zihál,
idáig felkaptatott
a halaskofa.

inabune ya
sashiyuku kata ya
mika no tsuki

稻舟
やさし
し行方
や三日
の月

12

Rizeses bárkánk
egyenesen a félhold
felé igyekeznek.

可
惜
虚
空
に
馬
を
放
ち
け
り
oshimubeshi
kokū ni uma o
hanachi kerī

13

Kósza kancánk, hajh,
eliramlik a pusztán
egyedül.

onajiku ba
hana no moto nite
hitoyo nen

14

Elaludnék itt,
virágzó cseresznyék alatt.
Csak egy éjszakára.

同
し
く
は
は
な
の
も
と
に
て
一
と
よ
ね
む

kakitsubata
ware kono tei ni
yoinikeri

15

Írisz-szirom, jaj,
kunyhóm falához simult,
s megrészegített.

か
き
つ
は
た
我
れ
こ
の
亭
に
酔
ひ
に
け
り

kakimogi no
kintama samushi
aki no kaze

柿
も
ぎ
の
き
ん
玉
寒
し
秋
の
風

16

Szilvát szakajtván –
őszi szél tépi le
aranygolyóimat.

kite wa uchi
yukite wa tataku
yomosugara

來
て
は
打
ち
行
き
て
は
た
く
夜
も
す
か
ら

17

Jövet: tapsolok,
menet meg: kopogok,
kerek egy éjt át.

kyō kosuba
asu wa chirinan
ume no hana

18

Nyílnak az ágon
a szilvavirágok – de
hullanak holnap.

け
ふ
こ
す
は
あ
す
は
ち
り
な
む
う
め
の
は
な

kogarashi o
bajō ni niramu
otoko kana

19

Metsző őszi szél.
Merev tekintettel el-
lovagol egy úr.

木
枯
し
を
馬
上
に
に
ら
む
男
哉

kono miya ya
kobushi no hana ni
chiru sakura

この宮やこふしのはな
にちるさくら

20

Szentély körül
cseresznye szirma potyog
magnóliákra.

kora ya kora
kora ga te o toru
tsutsuji kana

子らや子ら子ら
か手を取躑躅かな

21

Gyerünk, gyerekek!
Azáleák áhítozzák
ártó kezetek.

sawagu ko no
toru chie wa nashi
hatsuhotaru

22

Gyerek ha fecseg,
fénybogár-fogásban
első sose lesz...

さわぐ子のとる知恵はなしはつほたる

suzushisa o
wasuremai zo ya
kotoshidake

23

Hűsítő zöldjét
ezévi bambuszunknak,
el ne feledjük.

涼しさを忘れまひそや今年竹

Sumadera no
mukashi o toeba
yamazakura

す
ま
て
ら
の
む
か
し
を
問
へ
は
や
ま
さ
く
ら

24

Suma-templom
históriáját – tudják
a vadcsereznyefák.

た
か
つ
き
に
向
ふ
あ
し
た
の
寒
さ
か
な

takatsuki ni
mukau ashita no
samusa kana

25

Hajnalban, fagyban,
evőasztalkám elé
letérdepelek.

takuhodo wa
kaze ga motekuru
ochiba kana

た
く
ほ
ど
は
か
せ
か
も
て
く
る
お
ち
は
か
な

26

Összefú a szél
elég hullott levelet,
hogy tüzet rakjak.

た
ふ
る
れ
は
た
ふ
る
ま
ま
の
庭
の
草
taorureba
taoruru mama no
niwa no kusa

27

Leheveredik.
És heverten marad itt
sok kerti fűszál.

tsuto ni sen
Yoshino no sato no
hanagatami

つ
と
に
せ
む
よ
し
の
さ
と
の
は
な
か
た
み

28

Yoshino cseresznye-
illatát idézi
kosárnyi virág.

鉄鉢に明日の米あり夕涼
tetsubachi ni
asu no kome ari
yūsuzumi

29

Holnap rizsem
már kolduscsészében vár.
Hűsölök este!

te motayuku
ōgu ōgi no
okidokoro

手もたゆくあふく扇のおきどころ

30

Kezem tétován
nyugvó-helyét keresi
a legyezőmnek.

natsu no yo ya
nomi o kazoete
akashikeri

なつのよやのみをかそへてあかしけり

31

Nyáréjen, ébren,
bolháimat számolgom
virradatig.

nabe migaku
oto ni magiruru
amagaeru

な
へ
み
か
く
お
と
に
ま
き
る
ゝ
雨
蛙

32

Üstöt sikálok.
Ám zaját a zöld békák
túl- s túlharsogják.

nusubito ni
torinokosareshi
mado no tsuki

ぬ
す
人
に
取
り
残
さ
れ
し
窓
の
月

33

Kirabolt kunyhóm –
ablakába beragyog
az otffejtett hold.

noppori to
shiwasu mo shirazu
Yahiko yama

の
つ
ほり
と
師
走
も
知
ら
ず
彌
彦
山

34

Ej, Yahiko-hegy!
Elfelejtetted netán
az évvégét is?

harusame ya
shizukani naderu
yarefukube

は
る
さ
め
や
静
に
七
七
る
や
れ
ふ
く
つ

35

Tavaszi zápor –
megsimogatom repedt
tökhéjkulacsom.

harusame ya
tomo o tazunuru
omoya ari

春さめや友をたづねるおもやあり

36

Tavaszi zápor –
meglátogattam volna
jó barátomat...

人も来て
またも zukin o
nugasekeri

人も来てまたも頭巾をぬかせけり

37

Kopogtatnak kint –
már megint vehetem le
őcska sityakom.

híbi híbi ní
shigure no fureba
hito oinu

日
日
々
々
に
時
雨
の
降
れ
は
人
老
ぬ

38

Nap mint nap mint nap
szitaló hideg eső...
Megöregedtünk.

fūrin ya
take o saru koto
ni san shaku

風
鈴
や
竹
を
去
る
こ
と
三
尺

39

A szélcsengők túl-
lengik a lengő nádat,
két-három lábbal.

fuyugawa ya
mine yori washi no
niramikeri

冬川や峰より鶯のにらみ鳧

40

Befagyott folyó
fölött – dermedt zsákmányát
fürkészi egy sas.

水の面にあや織りみたるはるのあめ
mizu no mo ni
ayaori midaru
haru no ame

41

Vizek színére
hímes selymet szurkál a
tavaszi zápor.

meigetsu ya
niwa no bashō to
seikurabe

名
月
や
庭
の
は
せ
を
と
せ
い
く
ら
う

42

Telihold-fénynél
kertem *bashō*-fájához
mérem magamat.

yukishiru ya
furuya ni kakaru
tsukuzukushi

雪
汁
や
古
野
に
か
か
る
つ
く
つ
く
し

43

Hófoltok közt, ím,
a régi réten zsurlók
sarjadoznak már.

yuku aki no
aware o dare ni
kataramashi

ゆくあきのあはれを誰にかたらし

44

Foszlik már az ősz –
együtt kéne szomorkodni
valakivel.

yoshi ya nen
Suma no urawa no
namimakura

よしや寝むすまのうらわのなみまくら

45

Minó élvezet!
Suma-parton, hullám-párnán,
elszenderedek.

rōō ga
mi wa samu ni uzu
yuki no take

老翁が身は寒に埋雪の竹

46

Hideg-sújtotta
öregember: hó alatt
bambusz görnyedez.

waga koi wa
fukube de dojō o
osu gotoshi

わかこひはふくつてとしようをおすことし

47

Tökhéjből csíkkal –
vén kezemből kisiklik
a szerelem is.

waga yado e
tsurete yukitashi
hasu ni tori

48

わか宿へつれて
行きたし蓮に鳥

Milyen jó lenne
kunyhómig kísérni
a lótusz madarát.

われ 呼びて
kokyō e yuku ya
yoru no kari

49

われ 喚びて
故郷へ行や夜の雁

Vadludak hívnak:
induljak haza velük
e késő estén.

Ryōkan Taigu, (1758-1831)

44 haiku

Terebess Gábor fordításában

(a 44. haiku fordítása az első oldalon található)

Kiadta a Terebess Kiadó Budapesten, 1999-ben

A kötetet tervezte és a kiadásért felel Terebess Gábor

Szerkesztette: Steinert Ágota

Műszaki szerkesztő: Bozzay Kristóf

Készült a Szegedi Kossuth Nyomda Kft. üzemében

ISBN 963 9147 11 7

TE 48